

Nedanstående lilla dialog är den tredje av åtta krönikor som jag under åren 2004-2007 skrev för den (nu vilande) partipolitiskt fristående föreningen Vägval Vänster. Dess syfte var att bredda den ideologiska vänsterdebatten.

För socialismens skull – acceptera tävlingsdriften!

Ingvar Johansson

- Jag minns att du för några år sedan pratade lite om Moodysons film *Tillsammans*. I går kväll kom jag av en tillfällighet äntligen att se den. Som socialist kan man ju inte annat än skratta åt de överdrivna inslagen i 60- och 70-talets vänsterrörelse. Kommer du ihåg fotbollsmatchen i slutet på filmen; alltså när de spelar på bakgården? Vad ska man göra med socialister som inte ens kan acceptera improviserade fotbollsmatcher, dvs. inte ens acceptera tävlingsidrott på leknivå?
- Ja, det kan man undra, men det rör ju inte bara 70-talet.
- Vad menar du?
- Tja, 1931 gick författaren Ivar Lo-Johansson, socialdemokrat tror jag, till frontalangrepp på idrotten med en hel bok. *Jag tvivlar på idrotten* heter den. Och i början av 90-talet hävdade filosofen och vänsterpartisten Torbjörn Tännsjö att elitidrotten till sin natur är fascistisk.
- Så kan det gå när man är känd författare eller filosofiprofessor. Dom vill väl att det ska tävlas bara i skrivande och i filosoferande!
- Men du säger ju ofta positiva saker om Göran Greider.
- Ja, vadå?
- På gränsen till det här millenniet, i en intervju i sista numret av *Svensk Idrott* 1999, sa han så här: ”Det vore dags för en kulturrevolution inom idrotten. Gamla sporter och grenar borde överges för nya fredligare former där tävlingsinstinkten inte är det centrala. Man brukar säga att idrottens grundidé har blivit korrumpierad av doping och andra kommersiella intressen. Men jag tror snarare det är fel på själva idén från början. Det finns något oreflekterat i idrottens grundidé. Jag saknar en diskussion om vad vi håller på med.”
- Det var väl inte så farligt. Diskutera kan man väl alltid. Det gör ju vi ofta.
- Jo, men han tycks ju liksom Tännsjö och vissa av personerna i filmen *Tillsammans* mena att det ur socialistisk synpunkt är något helskumt med tävlingsinstinkt och tävlingsidrott.
- Men det tycker inte du? Nej, visste väl det. Bra. Ja, jag har alltid gillat idrott.
- Dock. Tävlan kan ju ses som en slags splittring eller söndring, och korandet av en vinnare som ojämlikhetsdyrkan. Ytligt sett kan det därför se ut som om all tävlingsidrott är på kollisionkurs med socialismen. Vare sig man är marknadssocialist eller tror på ett speciellt socialistiskt planekonomiskt produktionsätt, så skall ju ett socialistiskt samhälle genomsyras av jämlikhet och gemenskap. Men, som sagt, tävlingsidrott kan se ut som ojämlikhet och söndring.
- Skenet bedrar. Alla som sysslat med tävlingsidrott vet att kamp kan skapa gemenskap mellan dem som tävlar lika väl som att söndra. Och man får inte förväxla det socialistiska kravet på jämlikhet med krav på likhet. Vi är inte bara alla lika, vi är också alla olika; och olikheterna måste också få utrymme.
- Precis. Människan har en komplicerad natur där individens hävdelsebehov och kamplust ibland kan skapa gemenskap med dem som hon hävdar sig gentemot. Men bland de socialistiska teoretikerna är detta tema överhuvudtaget inte behandlat. Det

utgör, skulle jag vilja säga, ett stort svart hål i det socialistiska tänkandet. I det vägval som vänstern nu står inför borde det vara lämpligt att äntligen täppa till det här hålet.

- Ja, men mitt resonemang täppte väl till det riktigt bra?
- Jo, jo, men låt oss vara än mer teoretiska. Socialismen ska också frigöra människans natur. Vi måste koppla ihop tävlingsidrotten med människans natur.
- O.K. Det enkla svaret på frågan vad de aktiva i tävlingsidrott håller på med är förstås att de tillfredsställer sin tävlingsdrift, driften att kämpa och att mäta sig med andra.
- Ja, och därför måste vi teoretiskt sett också fråga oss om det verkligen inte är möjligt att eliminera tävlingsdriften. Och den frågan besvarade du inte tidigare. Det vi kallar kamplust eller tävlingsdrift kanske inte är en drift utan en social konstruktion?
- Tävlingsformerna, också de informella, är naturligtvis sociala konstruktioner, men jag tror det finns en tävlingsdrift som är djupt rotad i den mänskliga naturen och omöjlig att ens på sikt avveckla. Den kan mycket väl vara i klass med våra behov av mat och sex. Människan var från början ett flockdjur, och de flockar där många individer hade en stark drift att mäta sig med varandra i fråga om styrka, snabbhet och förmåga att använda jakt- och krigsredskap fick förmodligen en bättre organisation och en evolutionär fördel.
- Håller med. Och även om vi idag kan bortse från tävlingsdriftens ursprungliga funktion, så finns driften där i alla fall. Vi låter den leva ett eget liv i tävlingsidrotten, men det är ju inte konstigare än att vi numera låter sexualdriften leva ett liv som högst marginellt är knutet till dess ursprungliga funktion, fortplantningen. Man skulle kunna säga att precis som påven bara accepterar sexuell lust när den är knuten till barnalstrande inom en familj, så finns det socialister som bara accepterar kamplusten när den är länkad till kamp för socialism.
- Våldans vad vi tycker lika idag! Hur ska vi sammanfatta det här?
- Också i det klasslösa samhället kommer det att finnas tävlingsidrott. Både dam- och herridrott, förresten.
- Du kan väl inte börja en genusdiskussion just när vi ska skiljas!
- Ursäkta. Glöm det sista tills vidare. Vi ses.